

Hvor skal vi plasere Rotary som foreteelse i vårt samfund idag?

Mannen som først tenkte Rotary kjente flere av oss. Der er ingen mystikk omkring ham. Han var en av de enkleste mennesker jeg har truffet, men hans enkelhet representerte noget meget betydelig. Han var glad i sine medmennesker og vilde gjerne de skulde ^{være} glad i hverandre. Han fölte det som et kald å gjøre noget for å fremme dette formål. Han trodde på sine medmennesker, men var ikke blind for deres svakheter. Han lavet en klubb hvor medlemmene skulde hjelpe hverandre til å tjene penger. En Sponsor Club. De skulde anbefale hverandres forretning og ved årets slutt undersøke og innberette til klubben hvor meget de hadde tjent på hverandre. Der måtte skaffes en jordbund for den sed han vilde så. Han visste hvor vanskelig det var for konkurrenter å være venner. Derfor skulde der bare være en mann fra hvert yrke i klubben. Han visste at politikk og religion var farlig sprengstoff. Han lukket dem ute fra samværet i klubben.

Da jordbunnen var tilstrekkelig bearbeidet plantet han sin ide: Vennskap mellem næringslivets menn. Den slog rot og vokste og man sluttet å regne med resultater i dollar og cent. Det økonomiske grunnlag blev ombyttet med et ideologisk grunnlag og dette nye grunnlag hentet han fra sin barnelærdoms etikk.

Det gikk godt. Rotary blev en verdensomspendende bevegelse. Men hvordan skal vi idag måle resultatene når vi ikke lenger kan bruke dollar og cent.

Hvis vi vil bruke ord som verdimåler kan vi påberope oss betydelige resultater. Men ord er ikke umiddelbart anerkjent som verdimåler. Selskapelig samvær og gode minner er neppe heller noget mål som er anvendelig i denne forbindelse.

Konkrete resultater er ikke imponerende. En god gjerning i ny og næ kan vi vel hente frem fra de 44 årene Rotary har bestått, men en Rotarianer vil neppe betjene sig av dem i sin vurdering av Rotarybevegelsen. Det er vanskelig å måle verdien av vennskap og enda vanskeligere å måle verdien av en etisk impuls.

Det er imidlertid den opgave jeg har stillet mig og det tvinger mig over i en psykologisk vurdering.

Vi har idag adskillig å støtte oss til i en psykologisk vurdering. Erfaringsfilosofien med sine forskjellige retninger Behaviourismen, psykoanalyse, psykisk forskning samt sociologien har søkt å belyse de lover som man må regne med både hos det enkelte individ og i et samfund av individer. Jeg vil forsøke å så få ord

som mulig å redegjøre for de forskningsresultater og postulater som kan ha interesse i forbindelse med min vurdering av Rotarybevegelsen. Jeg vil da begynne med Behaviourismen. Den russiske fysiolog Pavlov eksperimenterte med dyrs reaksjoner på impulser utenfra, og trakk slutninger som han overførte til mennesker. Hunder siklet når de så mat. Hvis han ringte med en klokke hver gang han ga dem mat, siklet de når de hørte klokken. De reagerte på impulser såvel gjennom syn som hørsel. Han ringte med forskjellige klokker, men ga dem mat bare etter en bestemt klokkeklang. De lærte fort å skjelne mellom den klokken som var matsignal og klokkene som ikke var det. Deres reaksjon var betinget av erfaring og skjelnen mellom impulser. Han kom til det resultat at alle livsytringer er reaksjoner på impulser utenfra.

Alt er fysisk betont og det man kaller sjelsevner er kun en formidlen mellom impuls og reaksjon. Et menneskeliv er etter hans opfatning en kjedereaksjon på impulser utenfra.

Den retning som går under navn av psykoanalyse har spaltet sig i 2 grener. Freuds teori som gjør seksualdriften til dominant for alle livsytringer, og Adlers teori som går ut på at selvhevdelse er den dominerende faktor.

Ved Adlers avvikelse fra Freuds teori forlater man de helt ensrettede fysisk betonedede slutninger og lar åndskrefter spille inn. Selvhevdelse forutsetter en selvbehandling. Adler bringer dermed de åndelige krefter inn som en selvstendig faktor og gjør vurderingen av livsytringene betydelig mere komplisert. Den psykiske forskning har i ca. 50 år arbeidet intenst for å klarlegge visse fenomener som ikke lar sig forklare som resultat av naturlig samspill mellom fysiske og psykiske krefter, men som synes å være rent åndelige. Jeg sikter her til clairvoyance, tankeoverføring, hypnose samt visse få spirituelle foreteelser som blir tilbake etter at all svindel og overtro er avskallet.

Denne forskning har enda ikke bragt resultater som kan danne grunnlag for slutninger, men den har kastet lys over foreteelser som spiller en betydelig rolle i vår tid som suggestion og propagande.

Sociologien er også en forskningsgren av stor fremtidig betydning. Den går ~~ad~~ for en klarleggelse av de krefter i et menneskesamfund som er retningsgivende. Såvidt jeg kan skjønne er man allerede nådd frem til den slutning at det ingenlunde bare er materielt, religiöst eller politisk betonte motsetninger som kan utløse forstyrrende foreteelser i et samfund. Problemet synes å være meget komplisert, like komplisert som når det gjelder å klar-

legge årsaksforhold i et individs livsytringer. Der må öiensynlig regnes med begrepet smitte på det åndelige område likemeget som hvor det gjelder smitte ved bakterier.

Ut fra den nærliggende formodning at vår viden idag befinner sig på ^{et}utviklingsstadium mot en ukjent sannhetserkjennelse, tør vi vel gå ut fra at disse forskjellige retninger som jeg har nevnt kan omfatte deler av sannheten. De kan derfor muligens gi oss en støtte ved et forsök på en vurdering av Rotary.

La oss begynne med Behaviourismen som hevder at vår opførsel ledes av impulser utenfra. Sett under denne synsvinkel vil en ukentlig etisk impuls representere en betydelig verdi. Hvis det ukentlige Rotarymöte virkelig kan kalles en etisk impuls, har vi her en aktivapost som vi foreløbig overfører til status.

Den retning som Sigmund Freud anviste i sin psykoanalyse kan nok ha meget for sig selvom den neppe gir oss nogen håndsrekning ved den foreliggende vurdering. Derimot er Adlers teorier av betydelig interesse for oss. Vanskeligheten i å finne den plass som tilkommer oss efter våre medmenneskers vurdering er betydelig, og forsök på å løse denne vanskelighet skaper megen uro i det enkelte menneskes sind og i samfundet. Den stadige söken efter denne plassen og den like stadige tvil om man har funndet den er fiender av livsharmonien. Et menneske som ikke får sin selv vurdering til å stemme så nogenlunde med sine medmenneskers vurdering av ham, er et uharmonisk menneske som ikke representerer noget aktivum for samfunnet. Han vil alltid stå til disposisjon for ideer og aksjoner som kan gi ham hevn over det samfunn som undervurderer ham. Nu er det ingenlunde bestandig lett for et menneske å få disse to vurderinger til å stemme. Han har god bruk for assistanse. Det programmessige vennskap i en Rotaryklubb er assistanse. Det fremmer det innbyrdes tillitsforhold som alene kan overvinne komplekser i forbindelse med selvhevdelse og selv vurdering. Atter en aktivapost. å føre over til Rotarys status.

Disse 2 aktivaposter kan vi vifte med overfor klubbenes egne medlemmer - men representerer de nogen verdi utad?

Efter våre statuter skal vi Rotarianere representere Rotary enhver innen sitt yrke. Vi skal spre smitten fra Rotary. Vi skal selv motta en impuls og bringe den videre. Vi skal i klubben trene oss i programmessig vennskap og forsöke å praktisere det innenfor vårt yrke.

Det er pene tanker og pene ord. Men representerer de en realitet? Vi må tilbake til psykologien. Jeg har lest et sted at et menneske er en slagmark hvor der pågår en uophörlig kamp

mellem ånd og materie. Materiens våben er de nedarvede animalske naturbundne instinkter og drifter, og åndens våben er den abstrakte tenkning og en lengsel mot en høiere fullkommenhet og fullt herredømme over naturkreftene såvel i oss som omkring oss.

Begge de stridende parter disponerer over stor krigspotential i form av avleirede erindringsmasser i vår underbevissthet helt fra det øieblikk vi blev oss selv bevisst å være mennesker. Denne krigspotential er kun disponibel ved assosiasjonsgivende impulser. De almindeligste av dem er kjent under betegnelser som fristelser, ideassosiasjoner, propadanga, opbyggelse os.v. Avgjørende for denne kampens resultat er på hvilken side et menneskes frie vilje stiller sig. Hvis vi ser Rotarys pene tanker og ord under denne synsvinkel, representerer de en realitet.

Idé, tanke og ord er iferd med å vinne anerkjennelse som realiteter. Det er ideer som leder utviklingen. Det er ideer som truer oss og ideer som gir oss håp. Paul Harris ide skapte Rotary International, og det er hans ide som fremdeles bærer Rotary. Vær snild og du vil ha glede av det. Det var i all enkelhet hans idé og man skulde ikke tro den livsvisdom og sannhet som disse enkle ordene gir uttrykk for trenger å stives op med innviklede psykologiske betraktninger. Og dog er det intet som er vanskeligere for oss mennesker enn å være snilde bestandig. Hvor skal vi plasere Rotary som foreteelse i samfundet idag? Jeg tror det er riktig å se i Rotary og tilslutningen til Rotary som en manifestasjon av en forhåndenværende god vilje, og den gode vilje er som bekjent ifølge Emanuel Kant det eneste som er godt hos oss mennesker. Har nogen sett resultater av denne manifestasjon av god vilje. Jeg har gjort det. Rotarianere har forelagt mig etiske spørsmål som har været foranlediget av en gjennom Rotary forsterket god vilje. Jeg har oplevet at Rotarianere som er blitt uvenner har bedt mig avgjøre deres mellemværende. De har bøiet sig loyalt for min avgjørelse. Jeg har sett resultater av den impuls som Rotary gir. For mig har det derfor været lett å reservere Rotary en berettiget plass i vårt samfund.

Tidene skifter og problemene skifter men der vil alltid være behov for god vilje innen rammen av den kultur som vi kalder vår.

Vår kultur er truet idag av en ny kulturform som ikke har nogen plass for Rotary.

Dette faktum gir Rotary en bestemt karakter som samfundsforeteelse. En verdensomfattende organisasjon som ikke bare tillater men søker å fremme innbyrdes vennskap og tillit mellom enkeltindivider uansett nasjonalitet, ~~rase~~, religion og livssyn, stemples idag som en uønsket foreteelse innen en kulturform som omfatter en meget vesentlig del av menneskeheten.

Er det Rotarys ideologiske grunnlag som er stridens gjenstand? Jeg tror ikke det vilde være helt korrekt å se det. Det er ikke den gode vilje til vennskap mellom mennesker som er gjenstand for divergerende synsmåter. Det er form og ramme om dette vennskap man ikke kan enes om. Innen vår kultur hevdes enkeltindividets rett til å finne form og ramme. Innen den annen kulturform hevdes statens rett til å bestemme form og ramme. Det er to forskjellige opfatninger angående den teknisk administrative samfundsform det gjelder.

Platon sa for 2400 år siden: Når samfundet har en demokratisk styreform, krever ungdommen diktatur - Når samfundets styreform er diktatur, krever ungdommen demokrati.

Verdenshistorien viser oss en stadig vekslende mellom disse styreformene og rammen om vår tilværelse befinner sig idag i en brytningsprosess mellom dem.

Vi er part i saken. Rotary er exponent for vårt livssyn. Det er Rotarys plass som foreteelse i vårt samfund idag.